

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 221: Forslag til lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler). (Ændret hovedsigte og kompetencegivende undervisning m.v.).

Af undervisningsministeren (Bertel Haarder).
(Fremsat 5/4 2006).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Britta Schall Holberg (V):

Højskolerne er et af de danske klenodier, stedet, hvor unge og mere modne mennesker kan mødes på tværs af alder, nationalitet, uddannelse eller mangel på uddannelse.

Engang var højskolerne det eneste uddannelses- og dannelsestilbud. Et højskoleophold var med i bagagen hos mange af dette lands foregangsmænd og -kvinder. Højskolerne er en betydelig del af den danske kulturarv, og vi har meget at takke skoleformen for.

Inspiration og kræfter er vokset ud af disse frie skoler.

Kl. 20.40

Jeg ved ikke, om situationen er blevet barskere, end den var engang, men den er blevet barskere, end den har været i en række år. Siden 1994 er årselevtallet faldet med 30 pct. og skolerens antal med 15 pct. Årsagerne er flere. Højskolerne er ikke mere ene på undervisningsmarkedet, det vrimler i dag med tilbud, og ungdomsårgangene er mindre.

Situationens alvor gjorde, at den tidligere undervisningsminister, fru Ulla Tørnæs, nedsatte et Højskoleudvalg, der skulle komme med nogle gode ideer, der dog skulle være udgiftsneutrale. Højskoleudvalget barslede med adskillige forslag, nogle forslag kan gennemføres ganske uden lovgivning, mens andre kræver det. Undervisningsministeren efterkommer med lovforslaget nogle forslag, nemlig flertallets ønske om, at formålsparagraffen ændres, og flertallets ønske om muligheden for, at højskolerne kan lade andre udbydere stå for kompetencegivende uddannelse i 15 timer om ugen under højskoleopholdet.

Dette forslag redder ikke højskolerne, heller ikke selv om ministeren lover at lave en vejledning om, hvordan højskolerne kan danne net-

værk med andre uddannelsesinstitutioner m.fl.; det burde højskolerne nu selv kunne finde ud af.

I virkeligheden er højskolernes hovedproblem, at deres kernekompetence, den folkelige oplysning og den almene dannelse, i de senere mange år har haft ringe prioritet i skiftende regeringers ønske om, at de unge skulle hurtigere igennem deres uddannelsesforløb. Den tese har naturligvis sat sig meget fast hos vejledningssystemet, som så vejleder de unge væk fra højskolerne.

Højskolerne har imidlertid deres særlige værdi i, at de er muligheden for de unge, der trænger til at opleve en skoleform uden eksamenspres, inden de finder ind i en mere formel uddannelse, eller de er en fin mulighed for de mere modne, der ønsker at stoppe op et øjeblik, inden de finder en måske ny retning i deres tilværelse.

Der er i virkeligheden masser af muligheder inden for den gældende lovgivning, for at højskolerne kan tage nye udfordringer op og vende situationen til deres fordel. Mulighederne er linet op både i Højskoleudvalgets rapport og i dette lovforslag.

Måske er højskolernes problem i højere grad et krampagtigt forsøg på at komme til at ligne de øvrige uddannelser og ønsker om mere lovgivning og flere vejledninger, så nogle af dem ikke selv ser mulighederne i netop at være et alternativ til andre undervisningsformer. Der er mere end nogen sinde brug for almene kompetencer og for, at mennesker mødes på tværs i en stadig mere specialiseret verden. Der er brug for, at højskolerne tager den europæiske udfordring op og etablerer møder mellem danskere og de øvrige europæere.

Nogle har sagt, at ministeren er uambitiøs. Måske er det nogle af højskolerne selv, der er uambitiøse og ikke stolte nok af det, der ligger bag hele deres idé. Fik man tilrettet økonomien til nye tider? Fik man etableret de nødvendige netværk i lokalsamfundet til andre uddannelsesinstitutioner og til erhvervslivet? Fik man etableret indtægtsdækkende virksomhed? Fik man suppleret bestyrelserne med nye kræfter?

Højskolerne må ud at fortælle om det, de kan, de må ud at præge den offentlige debat. I alt for mange år har man været lukket om sig selv, selv om man burde være et kraftcenter i debatten, sådan som det var før. Man må ud at fortælle, at man kan være et vægtigt alternativ til de stadig mere målrettede uddannelser, og hævde sin styrke til at være mødested for forskellige mennesker i en globaliseret verden, hvor netop for-

skelligheden kan blive en styrke, men hvor ensretningen og polariseringen truer, og hvor samtalen er en nødvendighed derfor.

Regering og Folketing kan ikke redde højskolerne, det kan kun højskolerne selv, og banen er kridtet op. Der er i dag lige så meget brug for åndelig vækkelse, kraft og almen dannelse, som da skolerne blev dannet, og man burde tage udfordringen op. Man er en fri skole, og det bør man sætte streg under. Jeg tror, det er vejen til at få flere elever.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller): Jeg beder lige ordføreren blive stående et øjeblik. Der er foreløbig to korte bemærkninger. Først hr. Thomas Krog.

(Kort bemærkning).

Thomas Krog (SF):

Jeg vil gerne spørge fru Britta Schall Holberg med hensyn til bemærkningerne om, at et af problemerne kunne være skiftende regeringers prioriteringer. Jeg synes altså, det er en pudsigt situation her, at der kommer nogle anbefalinger fra regeringens eget Højskoleudvalg, og så skal vi egentlig stå bagefter og argumentere for dem.

Kl. 20.45

Det, jeg vil spørge om med hensyn til regeringens prioriteringer er: Er det virkelig et problem her, at det, højskolerne står for i dag, ikke er på den politiske dagsorden? Alt det her med at få folk hurtigt igennem, ud på arbejdsmarkedet, ud at lave noget går jo i den stik modsat retning af det, højskolerne står for. Er det det virkelige problem?

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Ja, det synes jeg er et problem, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det ikke alene – og det er måske det, der bliver fisket efter at jeg skal svare – er denne regerings problem. Nej, der er mange tidligere undervisningsministre, som af mange forskellige og helt evidente grunde har sagt, at man ønskede de unge hurtigere igennem. Men det er jo klart, at det giver sig udslag hos vejledere på de forskellige uddannelsescentre, når de hører, hvad skiftende undervisningsministre siger, og så vejleder de selvfølgelig uden om højskolen.

Det mener jeg er et af højskolens største problemer, og det er i øvrigt også noget af det, som vi har drøftet i Højskoleudvalget. Jeg har selv

haft fornøjelsen af at sidde i det udvalg. Derfor er jeg meget glad for, at undervisningsministeren for det første har sendt et brev ud til disse vejledende centre om at være venlig at være opmærksom på, at der også er noget, der hedder højskoler, og for det andet at det arbejde med at intensivere vejledningen om højskolerne bliver fortsat. Jeg tror faktisk, det er her, en af nøglerne til at skaffe nogle flere elever er.

(Kort bemærkning).

Thomas Krog (SF):

Jeg vil godt takke Venstres ordfører for, at vi i hvert fald når frem til en fælles forståelse af en del af det problem, vi står med her.

Så vil jeg godt spørge, hvad der er den bedste måde at løse det problem på. Er det, at man sender et brev ud til vejledningsteamene? Eller er det et spørgsmål om, at man måske skal bevæge sig væk fra det, der er lagt op til om at straffe unge, som jo udvikler sig gennem andre ting, herunder højskoler, på deres SU, hvis der går for lang tid?

Er det ikke noget, der peger i en fuldstændig anden retning, noget, der er meget, meget vigtigere end et brev, der kommer fra ministeren?

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Altså, nu er vi nogle, der har lagt meget vægt på, at ministeren udsendte et sådant brev på et tidligt tidspunkt i år. Jeg vil ikke sige, at det er helt ligegyldigt, at ministeren skriver ud til en institution, at man fra regeringens side ønsker, at der vejledes til højskoler, for det er jo et signal, men det er også vigtigt, at der arbejdes videre med den indsats. Et brev gør det ikke alene, det er jeg sådan set helt enig i, men det er vigtigt, at de signaler udgår til vejledningssystemet, at regeringen lægger vægt på, at der også vejledes til højskoler, fordi Venstres gruppe i hvert fald mener, at det er vigtigt også at have et højskoleophold i bagagen, og at det kan være lige så kvalificerende som så meget andet.

Det falder jo meget godt i tråd med det arbejde, som er i gang i Undervisningsministeriet, om at drøfte reale kompetencer. Der er jo andet end karakterer, som vi har drøftet her i dag, der giver et menneske en kompetence i tilværelsen, og disse reale kompetencer diskuterer man jo hvordan vi skal måle både på europæisk plan og nu også i Undervisningsministeriet.

(Kort bemærkning).

Bente Dahl (RV):

Mener ordføreren for Venstre, at højskolerne med det her lovforslag, L 221, kan udfolde de aktiviteter, som ordføreren nævnte højskolernes opgave består i?

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Jeg gav stærkt udtryk for, at jeg ikke tror, at hverken regeringen eller Folketinget kan redde højskolerne med de forslag her. Det kan man jo ikke, fordi man laver om på formålsparagraffen. Det rykker ikke noget i sig selv, om jeg så må sige. Men højskolerne har jo ønsket, og Højskoleudvalget har lagt meget vægt på, at man fik lov til at give denne kompetencegivende uddannelse ikke på højskolen, men på nogle andre uddannelsesinstitutioner.

Heller ikke det tror jeg sådan vil få eleverne til at vælte til. På den anden side kan man vel sige, at det kunne være en mulighed for, at bredden af det, en højskole kan tilbyde, er lidt større for de højskoler, der har lyst, men der er nogle, der overhovedet ikke vil tage den opgave op. De siger, at det ødelægger højskoleånden, at der er nogle, der går til eksamen, og nogle, der bare går på almindelig højskole.

Kl. 20.50

Det er derfor, regeringen har foreslået, at det kun er 15 timer om ugen, der må bruges til kompetencegivende undervisning, for så kan man beholde, hvad skal vi sige, højskolestemningen på højskolen.

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Jeg syntes, det var en udmærket og meget bred ordførertale, Venstres ordfører holdt, så jeg har kun lige et par enkelte spørgsmål.

Det ene har ordføreren næsten i et tidligere indlæg svaret på, nemlig vigtigheden af, at nogle unge, i hvert fald dem, der føler for det, har et højskoleophold med i bagagen. Jeg mener, at Venstres ordfører måske også efterlyser noget bredere, snakker om nogle bredere løsninger på, hvad det er, der er højskolernes problem, også løsninger, der rækker ud over det lovforslag, vi sidder med her.

Mit spørgsmål går på, om Venstres ordfører vil være med til at opfordre regeringen til, at man, når nu det her lovforslag er vedtaget, sætter et stykke arbejde i gang for at komme med et

lovforslag, der måske mere bredt lever op til de budskaber, der er i Højskoleudvalgets rapport.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Nu er jeg jo i den situation, at jeg selv har siddet i Højskoleudvalget, og hvis spørgeren læser mindretalsudtalelsen i Højskoleudvalgets rapport, vil han se, at det, som Grethe Rostbøll og jeg har sagt, er, at der er så mange muligheder, som højskolerne kunne tage op inden for den gældende lovgivning, som de måske knap nok har udnyttet – for nu at sige det meget mildt.

Derfor synes jeg, at man kan opfordre folkehøjskolerne til i den grad at gøre opmærksom på, hvad det er for en kernekompetence, de kan levere. Nu har vi stået og diskuteret frie skoler, vi har stået og diskuteret prøver og alt det der i folkeskolen, men her er virkelig en mulighed for at komme på en fri skole, hvor der ingen eksamener er. Det er simpelt hen en unik foretæelse i det danske samfund, og jeg synes, at folkehøjskolerne og deres forening rent ud sagt skulle slå et ordentlig slag i frikadellen og forklare omverden det, for ellers er det også klart ...

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):
Og slaget i frikadellen blev så det sidste ...

Britta Schall Holberg (V):

Det blev det sidste, jeg sagde.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):
Så er tiden udløbet, og vi går videre i ordførerrækken. Den næste ordfører er hr. Kim Mortensen.

Kim Mortensen (S):

For Socialdemokratiet er den skoleform, som højskolerne repræsenterer, et vigtigt og nødvendigt redskab, hvis vi vil løse nogle af de udfordringer, som vores samfund står over for. I en tid med stigende global konkurrence er det vigtigt, at Danmark skiller sig ud med en anderledes offensiv uddannelsesstrategi end de lande, vi skal konkurrere med. Vi skal være dygtigere, klogere og smartere, og derfor skal vi også se uddannelse i et bredere perspektiv end formelle kvalifikationer og kompetencer.

For Socialdemokraterne er det også helt afgørende, at alle uddannelsesinstitutioner bidrager med det, som lige netop de er eksperter i. Derfor skal det formelle uddannelsessystem koncentrere sig om det, det er bedst til, nemlig at holde fo-

kus på kundskaber og de formelle kompetencer. Folkeoplysningen, herunder højskolerne, skal på den anden side bidrage med deres styrker, nemlig de uformelle kompetencer med vægt på kreativitet og dannelse.

Højskolerne har i flere år ikke været i stand til at levere denne vare. På mange højskoler har kvaliteten ikke været god nok. Mange højskoler er nedslidte, og standarden er dårlig. Det har medført et svigtende elevgrundlag og lav status for højskolerne samt ikke mindst lukningen af en række højskoler rundt om i landet.

Tilbage i 2003 nedsatte regeringen det meget omtalte Højskoleudvalg, der i december 2004 for omkring halvandet år siden kom med en række anbefalinger, som skulle styrke højskolerne, ikke for højskolernes skyld, men for elevernes skyld.

Kl. 20.55

I bemærkningerne er der nævnt 26 af forslagene fra Højskoleudvalget, og dette lovforslag omhandler to af dem, nemlig muligheden for at have kompetencegivende uddannelse efter anden lovgivning samt formuleringen af højskolernes hovedsigte. Selv ikke med de mest optimistiske briller kan man kalde dette for ambitiøst, nej, tværtimod, regeringen har i stedet fremsat et forslag, der er skuffende og uambitiøst.

Derfor har Socialdemokraterne fremsat en række forslag, der skal gøre det billigere, mere attraktivt og mere prestigefyldt at tage på et højskoleophold, initiativer, der skal være med til at give højskolerne den politiske anerkendelse, der har manglet i de seneste 10-15 år, men også initiativer, der vil være med til at stille kvalitetskrav til højskolerne.

Vi ønsker ikke at redde skrantende højskoler for højskolernes skyld, men vi ønsker at redde skoleformen for elevernes og de kommende generationers skyld. Det lever dette lovforslag ikke op til, ligesom summen af regeringens samlede uddannelsespolitiske indsats peger samme vej, nemlig at regeringen i bund og grund synes, at et ophold på højskole er spild af tid.

Det er Socialdemokraterne uenige i. Vi mener tværtimod, at et højskoleophold er vigtigt for at udvikle hvert enkelt individ, og vi synes, at det er et vigtigt politisk signal at sende til de unge, men det kræver, at vi får genrejst højskolerne, at vi tør stille krav til højskolerne, og at vi politisk giver højskolerne den prestige, de har brug for.

Vi vil derfor opfordre undervisningsministeren til efter vedtagelsen af dette lovforslag at

tage initiativ til en fornyet drøftelse af højskolernes situation med en bredere kreds af partier.

På den baggrund kan Socialdemokraterne tilslutte sig lovforslag nr. L 221.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller): Tak. Der er foreløbig to korte bemærkninger, først hr. Thomas Krog.

(Kort bemærkning).

Thomas Krog (SF):

Jeg vil bare gerne benytte lejligheden til at takke hr. Kim Mortensen, takke Socialdemokraterne for det positive, der kommer her om satsning på den personlige udvikling, satsning på dannelse, satsning på det, højskolerne kan. Jeg synes, det er glædeligt, at vi trods alt stadig væk har nogle dele af uddannelsesområdet, hvor vi kan kæmpe sammen side om side.

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Jeg vil gerne sige tak til ordføreren for SF for de dejlige bemærkninger. De seneste gange, vi har mødtes her i salen, har det været knap så positivt.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Jeg fornemmer, at der ikke er flere korte bemærkninger derfra. Så er den næste korte bemærkning, fru Carina Christensen.

(Kort bemærkning).

Carina Christensen (KF):

Jeg må nok erkende, at jeg simpelt hen er kommet i tvivl om, hvad Socialdemokraternes holdning til folkehøjskolerne egentlig er, for nu hører vi her i ordførertalen, at man er meget interesseret i at bevare folkehøjskolerne, og det, man mener, der er styrken, er deres uformelle kompetencer, og at det er det, man ønsker bevaret i fremtiden.

Nu har jeg lagt mærke til, at Socialdemokraterne har fremsat et forslag til en reform af folkehøjskolerne, hvor man bl.a. foreslår, at vi skal indføre et akkrediteringssystem for de lange kurser på højskolerne, som skal baseres på nogle centralt godkendte standarder, og det opfatter jeg da i hvert fald som et markant brud med højskolens grundlæggende frihedsprincip.

Der vil jeg bare høre, om det er det brud, Socialdemokraterne i virkeligheden ønsker.

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Nej, vi ønsker ikke et brud med højskolernes styrker. Vi ønsker derimod, at vi får belyst, får dokumenteret og får godskrevet de kompetencer, man rent faktisk får i et højskoleforløb. Det, jeg sådan set tror, at mange unge, der bruger et halvt år på en højskole, gerne vil have, er, at man uddannelsespolitisk i forhold til det øvrige uddannelsessystem får godskrevet et ophold på en højskole, så man kan bruge det, hvis det er målrettet en bestemt uddannelse, eller man får de kompetencer beskrevet, sådan at man kan bruge det på sin videre vej i uddannelsesverdenen.

(Kort bemærkning).

Carina Christensen (KF):

Jamen så må jeg spørge på en anden måde: Hvad vægter Socialdemokraterne mest, når man vil redde den her skoleform? Er det at gøre højskolerne i højere grad til en del af det formelle uddannelsessystem, hvor vi bl.a. arbejder for at få de unge hurtigere igennem osv. osv., eller vil man holde fast i de her høje frihedsgrader, der er i højskoleverdenen, og er det den vej, man vil bygge videre på?

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Det, vi vægter mest i Socialdemokratiet, er sådan set, at højskolerne bliver et anerkendt supplement til det formelle uddannelsessystem, sådan at højskolerne ikke frister en tilværelse, der er helt uden for politisk bevågenhed, helt uden for uddannelsespolitisk bevågenhed, men er et supplement, som også bliver værdsat, og at det, man lærer, den viden, man får, også er noget, man kan bruge efterfølgende i sit liv og som en del af den uddannelse, man gerne vil tage.

Kl. 21.00

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Vi skal åbenbart have en duel.

Jeg kan ikke rigtig forstå, hvad ordføreren siger, for den dokumentation, som fru Carina Christensen nævner, og som Socialdemokratiet har med i sit forslag, kommer da, så vidt jeg kan se, meget let til at ligne det, som også regeringen mange gange er blevet kritiseret for, nemlig at man vil have dokumentation for alting. Er ordføreren ikke bange for, at det vil betyde, at så varer det ikke længe, før højskolerne står her hos os og siger, at nu er de strammet ind i nogle reg-

ler, som de skal efterleve, men som vil ødelægge hele skoleformen?

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Jeg mener, at højskolerne via foreningen og via den mangeårige og meget grundige debat i højskolebevægelsen om, hvad der er rigtige højskoler, og hvad der er forkerte højskoler, er nået frem til den konklusion, at i hvert fald nogle højskoler gerne vil have denne anerkendelse. Den er et alternativ til det formelle uddannelsessystem, men også et alternativ, der kan indgå som et supplement til den brede uddannelse, vi gerne skulle sikre at de unge får, så jeg tror sådan set, at der er mange højskoler, der gerne vil spille aktivt med.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Så er det fru Britta Schall Holberg for den anden og sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Det fører mig hen til et andet spørgsmål.

Jeg forstod ordføreren sådan, at man gerne vil give nogle flere penge til højskolerne; det indgik jo også som en del af Højskoleudvalgets anbefalinger, selv om man var blevet bedt om at komme med noget udgiftsneutralt. Men samtidig sagde ordføreren noget, som jeg syntes var rigtigt og interessant, nemlig at nogle højskoler ikke er dygtige nok, og at vi må stille større krav til dem. Hvis de vil have nogle flere elever osv., er det ikke nok bare at give dem flere penge, så er det noget andet, der skal til.

Mit spørgsmål er: Tror ordføreren ikke, at folkehøjskolerne i højere grad skulle fortælle of-fentligheden, hvad der er deres styrker?

(Kort bemærkning).

Kim Mortensen (S):

Jo, men jeg tror også, at der er mange højskoler, der gennem mange år har fået udhulet økonomien og derfor har fået nedslidt deres lokaler og har manglet nyt blod i lærerkorpset. På grund af dette og en række andre ting har de simpelt hen ikke leveret en kvalitet, der er så god, at unge mennesker har valgt at prioritere et højskoleforløb, og det har været kombineret med, at den politiske fokus har været rettet alle andre steder hen end mod folkeoplysningen og højskolerne. Det er derfor, jeg på vegne af Socialdemokratiet efterlyser flere penge til området.

Vi kan gå ind for det lovforslag, der ligger her, men jeg tror, der vil være gode grunde til at lave en større analyse af, hvad det måske er, der skal til – ikke bare af penge, men også af prestige og af, hvad det er, der skal til for at løfte standarden på højskolerne. Højskolerne er jo ikke til for højskolernes egen skyld, højskolerne er til for højskoleelevernes skyld, og det er den uddannelsespolitiske udfordring, som jeg synes vi som politikere skulle prøve at tage op.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):
Der er ikke flere spørgsmål, så vi går videre i ordførrækken, og den næste ordfører er Dansk Folkepartis hr. Martin Henriksen.

Martin Henriksen (DF):

Det er ingen hemmelighed, at højskolerne har haft problemer og stadig har problemer; det har de nu haft i et stykke tid.

Der pågår en diskussion om, hvorvidt der er brug for nytænkning eller en tilbagevenden til de gamle dyder, og her er det vigtigt for Dansk Folkeparti, at højskoleverdenen holder fast i sit værdigrundlag. Der har været flere forslag fremme om, hvordan vi bedst kan sikre højskolernes fremtid, og i dag behandler vi et forslag fra regeringen.

Dansk Folkeparti er ikke afvisende over for nye fremadrettede initiativer, og vi vil selvfølgelig gerne i dialog med højskolerne om en fremtidssikring af området. I Dansk Folkeparti har vi grundigt diskuteret, om dette forslag er det rette, og jeg tillader mig at stille spørgsmålet, om vi overhovedet skal ændre folkehøjskolernes grundlag og forudsætning for at fungere i det danske samfund. Jeg synes, man her skal gøre sig nogle principielle overvejelser.

Kl. 21.05

Personligt har jeg så stor tillid til gode danske traditioner, at jeg tror, højskoleformen vil bestå fremover. Nogle vil vende tilbage til rødderne, andre vil noget andet, og andre igen vil kombinere det nye med det gamle.

Det forslag, vi behandler her, åbner mulighed for, at den enkelte højskole i samarbejde med andre kan udbyde kompetencegivende uddannelsesforløb som et tilbud til eleverne, såfremt skolen ønsker det. I Dansk Folkeparti er vi bekymrede for, at højskolerne nu gøres til en del af uddannelsesræset, men høringssvarene er positive, og Højskoleudvalget har selv foreslået det, og det gør naturligvis, at vi skal tage forslaget alvorligt og ikke bare afvise det her og nu.

Derudover indeholder forslaget en lille ændring af formålsparagraffen, der set med Dansk Folkepartis øjne ikke er meget revolutionerende. I Dansk Folkeparti synes vi dog, det er positivt, at folkeoplysning og dermed forholdet mellem f.eks. folket og nationalstaten fortsat er en del af værdigrundlaget. Jeg ved egentlig ikke, om der er behov for at tilføje noget nyt til formålsparagraffen, for den eksisterende dækker vel egentlig meget godt.

Jeg synes også, det skal med, som det også er blevet sagt, at højskolerne selv skal være mere synlige og markedsføre sig selv og de ting, de nu engang kan tilbyde. Højskolerne er en vigtig del af det kulturelle landskab i Danmark, og det skal de selvfølgelig også være fremover. Men det kræver jo, at folk ved, at de er der, og i dag ved mange unge i realiteten ingenting om højskolerne. Det er en af de opgaver, som højskolerne selv skal påtage sig.

De danske folkehøjskoler har spillet og skal fortsat spille en afgørende rolle i udviklingen af det danske folkestyre. Den kulturelle indsats, som højskolerne har stået for, har bidraget positivt til udviklingen af dansk kultur, og vi vil fra Dansk Folkepartis side gøre vort til at udbrede kendskabet til denne skoleform i Danmark. Jeg tror ikke, vejen frem for højskolerne er en afstandtagen til værdigrundlaget. Jeg tror, de unge skal oplyses om højskolernes eksistens, og ud fra det skal værdierne fastholdes.

Dansk Folkeparti vil ikke tilkendegive i dag, om vi kan støtte forslaget, men vi vil tage stilling inden andenbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Carina Christensen (KF):

Jeg synes, det var en interessant ordførertale fra hr. Martin Henriksen, og vi vil med spænding se frem til, om Dansk Folkeparti ender med at kunne støtte lovforslaget.

Det, jeg hæfter mig ved, er, at det jo egentlig er meget sympatisk, at Dansk Folkeparti ønsker at holde fast i højskolernes værdigrundlag og de gode gamle dyder. Det er sådan set positivt nok, og det tror jeg sådan set vi alle sammen gerne ville. Men omvendt må vi også forholde os til den virkelighed, vi alle sammen og ikke mindst højskolerne står i.

De kommer selv til os og siger, at de har problemer med at overleve i den nuværende form, og at det er nødvendigt at gøre noget. Hr. Martin Henriksen mener, at bare vi øger kendskabet til højskolerne og fortæller de unge mennesker om

dem, vil søgningen blive høj nok, men tror Dansk Folkeparti virkelig, at det er tilstrækkeligt? Tror man ikke, der skal mere til?

(Kort bemærkning).

Martin Henriksen (DF):

Hvis man formåede at øge kendskabet til folkehøjskolerne, kunne jeg faktisk godt forestille mig, det ville indebære, at der var flere, der ville søge til dem. Der er mange unge mennesker, som ikke ved, hvad højskoler er, og hvis de endelig ved, at der er noget, der hedder højskoler, ved de ikke rigtig, hvad de går ud på.

Men der er et dilemma. Højskoleudvalget har selv været inde på nogle af punkterne i forslaget, Folkehøjskolernes Forening er også positiv i sit høringssvar, og det derfor, jeg siger, at vi vil gøre os nogle principielle overvejelser i partiet om, hvorvidt vi mener, at det er den rigtige vej at gå. På mange andre områder er Dansk Folkeparti sådan set positivt indstillet over for det, man kan kalde for uddannelsesræset, altså at de unge skal gennemføre uddannelsen hurtigere, og at den skal være kompetencegivende osv., men højskolerne kunne faktisk være et sundt alternativ til det.

(Kort bemærkning).

Bente Dahl (RV):

Dansk Folkepartis ordfører nævnte, at højskolerne værdigrundlag er vigtigt for Dansk Folkeparti, og jeg vil meget gerne bede hr. Martin Henriksen uddybe, hvilke værdier Dansk Folkeparti tænker på i værdigrundlaget.

(Kort bemærkning).

Martin Henriksen (DF):

Det kunne bl.a. være de grundtvigske tanker om folkeoplysning, hvori det bl.a. indgår, at man simpelt hen skal have mulighed for at fordybe sig i forholdet mellem folk og nationalstat, men sådan set også det, at højskolerne i forhold til den øvrige uddannelsessektor giver uformelle kompetencer. Der kan sådan set godt ligge en værdi i, at unge mennesker har mulighed for at tilbringe et stykke tid på en højskole og på den måde få en personlig udvikling – ja, det er ikke et ord, jeg bruger så tit.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Nej, men det er inden for forretningsordenens rammer at bruge ordet. Så er det fru Bente Dahl for endnu en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Bente Dahl (RV):

Hr. Martin Henriksen nævnte også, at Dansk Folkeparti gerne vil være med til at fremtidssikre området, og så vil jeg spørge, om hr. Martin Henriksen mener, at dette lovforslag, L 221, kan medvirke til at fremtidssikre området med netop det værdigrundlag, som hr. Martin Henriksen talte om før.

Kl. 21.10

(Kort bemærkning).

Martin Henriksen (DF):

I og med at man godt kan se forslaget som en glidebane hen imod noget, som traditionelt set måske ikke er det, som folkehøjskolerne har stået for, kan man jo spørge sig selv, om man skal holde nogle skoler kunstigt i live, fordi de ønsker at holde fast i det, de altid har stået for, men på grund af at der ikke er god tilgang af elever, ser de sig nødsaget til at benytte sig af den mulighed, forslaget giver. På den måde kunne man sådan set godt forestille sig, at nogle skoler holdes kunstigt i live, og jeg ved ikke, om det er specielt interessant.

Når det drejer sig om fremtidssikring, mener jeg faktisk, at man skal forsøge at øge kendskabet til folkehøjskolerne. Så tror jeg, der er flere, som vil søge til dem, for som jeg sagde før, er der faktisk mange, der ikke ved, hvad de står for.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Jeg vil spørge ordføreren, om han er enig med os andre i, at hvis vi skal markedsføre værdigrundlaget for folkehøjskolen, kunne det være en god idé, at vi satsede noget mere på vejledning og kastede os lidt mere over de folk, der skal vejlede de unge til uddannelser af forskellig art.

(Kort bemærkning).

Martin Henriksen (DF):

Det er jeg sådan set enig i, og jeg synes egentlig også godt, der kan knyttes en kommentar til det, andre har været fremme med, altså at man f.eks. ønsker, at de unge skal hurtigt igennem uddannelsessystemet. Nu er det ikke Dansk Folkepartis forslag, men i velfærdsforhandlingerne har regeringen lagt op til, at de unge selvfølgelig skal hurtigere igennem, og så lægger man noget pisk ind her og noget gulerod ind der; det kan vi diskutere ved en anden lejlighed.

Men så vidt jeg husker, er der et hul på 2 år fra f.eks. gymnasiet til universitetet, og jeg kunne da godt forestille mig, at man kunne vejlede de unge og sige til dem, at det måske var meget godt, hvis de tog nogen tid på en folkehøjskole. Så at satse på vejledning kan jeg tilslutte mig.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Så kan jeg forstå, at ordføreren også mener, at det kan være en god bagage at have med, når man skal tage en videregående uddannelse, fordi det måske i virkeligheden kan gøre, at man bliver hurtigere færdig med sin uddannelse, hvis man lige har fået tænkt sig lidt om på et højskoleophold og overvejet, hvad det er for en uddannelse, man i virkeligheden ønsker sig. Man bliver måske lidt forsinket i starten, men til gengæld bliver man hurtigere færdig med sin uddannelse.

(Kort bemærkning).

Martin Henriksen (DF):

Det kunne jeg bestemt godt forestille mig, og nogle har også sagt til mig, at det faktisk har været en fordel for dem, at de f.eks. har været på et højskoleophold, fordi de fik afklaret nogle ting og bl.a. fik mulighed for at fordybe sig i noget, som de godt kunne se fornuften i, da de startede, men i endnu højere grad kunne se var fornuftigt, da de var færdige med forløbet.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Tak til ordføreren. Vi går videre i ordførerrækken, og den næste ordfører er den konservative ordfører, fru Carina Christensen.

Carina Christensen (KF):

Dette lovforslag er en opfølgning på Højskoleudvalgets rapport, og det er vist ingen overdrivelse at sige, at der i højskoleverdenen har været meget store forventninger til forslaget.

Vores folkehøjskoler er i en slags krise i disse år, og det er en krise, der ikke kun skyldes de små ungdomsårgange, men også er strukturelt betinget. Højskoleudvalget har nu udarbejdet en rapport med en række forslag til, hvordan vi kan bringe højskolerne ud af krisen, og forventningerne til det efterfølgende lovarbejde her på Christiansborg har været høje.

Jeg erkender, at lovforslaget ikke er en massiv redningsplanke, og man har da også i højskoleverdenen udtrykt skuffelse over det. Men til det vil vi gerne sige: Kære højskoler, vi har læst rap-

porten, vi har lyttet til jer, og vi ved, at I her og nu havde ønsket jer noget mere. Vi vil gerne nu og fremover bidrage konstruktivt til at hjælpe jer videre, og med dette lovforslag tager vi et stort skridt i den rigtige retning, men man løser ikke højskolernes krise med et snuptag.

I Det Konservative Folkeparti er vi ikke i tvivl om, at der fortsat vil være en fremtid for vores højskoler; men der kræves vilje til tilpasning og omstilling, og her skal vi som politikere selvfølgelig også medvirke med det, vi kan. Vi har sat os det mål, at inden 2015 skal vi nå frem til, at 95 pct. af alle unge får en ungdomsuddannelse, og at halvdelen af alle unge får en videregående uddannelse. Hvis det mål skal nås, kræver det imidlertid, at vi gør brug af alle vores uddannelsesaktører og udnytter alle de mange forskellige ressourcer, de kan byde på, og her skal vi også tænke højskolerne ind og bruge dem på de områder, hvor de er rigtig gode.

Kl. 21.15

I Det Konservative Folkeparti hilser vi det velkommen, at der nu åbnes mulighed for, at højskolerne kan lade deres elever følge prøveforberedende undervisning 15 timer om ugen. Den fleksibilitet vil forhåbentlig betyde, at mange flere vil finde det attraktivt og givtigt at tage et højskoleophold.

Vi deler også Højskoleudvalgets opfattelse af, at der i uddannelsesverdenen i dag ikke er noget særlig stort kendskab til de mange muligheder, der allerede i dag eksisterer på højskolerne, og at det bl.a. er derfor, de ikke udnyttes fuldt ud. Derfor synes vi, det er en god idé, at Undervisningsministeriet nu vil medvirke til at udarbejde en vejledning om samarbejdsmulighederne mellem bl.a. højskolerne og de øvrige uddannelsesinstitutioner.

Vi har et meget stort problem med frafald fra uddannelserne, ikke mindst ungdomsuddannelserne, og også her tror jeg, at højskolerne kan bidrage konstruktivt. Vi bakker i hvert fald op om, at man meget hurtigt bør evaluere effekten og kvaliteten af højskolernes vejledning, og vi er også tilfredse med, at Undervisningsministeriet selv lægger op til et tæt samarbejde med højskolerne om frafaldstruede unge.

Højskolerne vil uden tvivl også kunne spille en stor rolle i integrationsindsatsen, og derfor synes vi, det er en rigtig god idé, at der nu sættes fokus på i højere grad at informere og vejlede flygtninge og indvandrere om højskolernes mange tilbud.

Det Konservative Folkeparti støtter lovforslaget, og vi ser det som et rigtig godt udgangspunkt for det videre arbejde. Som nævnt indledningsvis er vi ikke i tvivl om, at der fortsat vil være en fremtid for folkehøjskolerne, men det kræver tilpasning og omstilling, og ansvaret er først og fremmest højskolernes eget.

Bente Dahl (RV):

Undervisningsministeren har fremsat et lovforslag, der skal ændre folkehøjskolernes betingelser for at kunne agere i samfundet.

Området har det ikke godt. Det sprudler ikke – i hvert fald ikke hele området – og ministeriet har taget fat om problemstillingerne og har lavet et flot forarbejde med nedsættelsen af det omtalte Højskoleudvalg. Højskoleudvalget fik et kommissorium, som jeg vil nævne her, for i kommissoriet er de udfordringer, som højskolerne står over for, nævnt.

Det drejer sig om en vurdering af højskolens mulighed for at påtage sig nye eller genfortolke hidtidige opgaver i forbindelse med udvikling af almen dannelse, herunder naturvidenskabelig dannelse, international forståelse og demokratiopfattelse; det drejer sig om en vurdering af behovet og mulighederne for, at højskolen påtager sig studier og erhvervsvejledning og dokumenterer deltagernes realkompetencer; der er forslag til, hvordan højskolerne kan medvirke til kursisternes uformelle og formelle uddannelse, eventuelt ved at tilbyde formelt kompetencegivende delforløb; der er en beskrivelse af højskolens tilbud og muligheder for de voksne deltagere, bl.a. i forbindelse med arbejdsmarkedstilknytning, og det er også med i udvalgets overvejelser, hvordan højskolen kan medvirke i arbejdet med at integrere flygtninge og indvandrere i det danske samfund. Endvidere skulle udvalget tage højde for mulige regionalpolitiske konsekvenser og for højskolernes muligheder for at samarbejde med andre former for uddannelsesinstitutioner.

Alt i alt en ordentlig mundfuld, men der er også noget at komme efter, for højskolerne har udfordringer i tiden.

Udvalget kom i december 2004 med en række anbefalinger. Hvis disse bliver gennemført via praktisk lovgivning, kan de medvirke positivt til at give højskolerne rammer, som vil betyde, at folkehøjskolekonceptet kan forblive en del af dette samfund, og det er det, vi går efter i Det Radikale Venstre. Højskoleformen skal fortsat eksistere.

Det Radikale Venstre mener, at de vigtigste anbefalinger, Højskoleudvalget kom med, er: 1) Der bør ske et øget samarbejde mellem højskolerne og ungdommens uddannelsesvejledning og studievalgscentrene. 2) Der skal være mulighed for at tilbyde lukkede kurser for op til 15 pct. af årseleverne, der har særlige forudsætninger, altså en målrettet form for kursustilbud. 3) En elevstøtteordning, der skal nedsætte delta-gerbetalingen på de lange kursusforløb.

Det Radikale Venstre mener, at en oplagt opgave for folkehøjskolerne er at være en del af tilbuddet til vore nye medborgere. Alle indvandre-re skulle som en del af deres velkomstpakke her i landet have et halvt års ophold på en folkehøjskole. Her ville de lære sproget, kulturen, omgangsformer, demokratiopfattelse og hinanden at kende, og de ville få et uvurderligt netværk, en viden om det danske samfund og en faglig ballast, som de ikke får andre steder. Folkehøjskolerne kan noget, som ingen andre kan. De kan promovere alle slags læring samtidig, og fra politisk hold skal der lyde en anerkendelse af folkehøjskolernes arbejde.

Kl. 21.20

Desværre er der meget lidt af alt dette visionære i ministerens lovforslag. Det er faktisk ret skuffende, at det ikke indeholder mere, det er fremsat sent, og det indeholder kun to tiltag. Der er behov for mange flere, og jeg vil opfordre ministeren til at indgå i samarbejde med os og få flere af de gode forslag, der er stillet af Højskoleudvalget, ind i lovforslaget.

I Det Radikale Venstre er vi skeptisk positive over for L 221, men på baggrund af ministeriets eget forarbejde forventer vi en positiv og udviklende dialog med undervisningsministeren under det kommende udvalgsarbejde.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Tak til ordføreren. Der er en enkelt kort bemærkning fra fru Britta Schall Holberg.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Forstod jeg ordføreren rigtigt, når ordføreren talte om, at lukkede kurser ville være en god idé for folkehøjskolerne at tage op? Og synes ordføreren, det er foreneligt med det værdigrundlag, vi lige har talt om, hvor højskolerne traditionelt har været et sted, hvor mennesker kunne mødes åbent?

(Kort bemærkning).

Bente Dahl (RV):

Ja, jeg mener, at en vis del af kursusudbuddet godt kunne være lukkede kurser for forskellige bestemte målgrupper. Eksempelvis er der i høringssvarene fra De Samvirkende Invalideorganisationer forslag om, at der kunne være kurser, som var målrettet personer med forskellige handicap, altså mennesker med forskellige behov.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Fru Britta Schall Holberg for den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Ja, det ved jeg godt at man har sagt, der var i hvert fald nogle i Højskoleudvalget, som sagde det. Men spørgsmålet er jo, om disse lukkede kurser er fremtiden for højskolerne, som netop har stået for alsidigheden. Jeg synes, det er meget svært at forstå det, for jeg synes netop, det kunne være en fordel for en handicappet og en, der ikke er handicappet, og for en, der har en uddannelse, og en, der ikke har en uddannelse osv., at møde hinanden, i stedet for at vi også på højskolerne lukker hinanden ind i nogle lukkede grupper. Det må vist være imod højskoleånden.

(Kort bemærkning).

Bente Dahl (RV):

Det er selvfølgelig vigtigt for Det Radikale Venstre, at højskoler skal være for alle; det er helt klart vores holdning. Men netop fordi højskoler er for hele befolkningen, skal der være specielle muligheder for nogle, der har specielle behov, og Højskoleudvalget anbefaler det jo som en mulighed for op til 15 pct. af årseleverne. Jeg mener også, det kun skal være en ganske lille procentdel, det skal være muligt at give dette specielle tilbud.

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Tak til ordføreren. Vi går videre i ordførerrækken, og så er det SF's ordfører, hr. Thomas Krog.

Thomas Krog (SF):

SF er i høj grad tilhænger af det arbejde, folkehøjskolerne udfører i dag, og synes, det er helt nødvendigt og meget vigtigt, at der også er plads til det, man kan kalde almen dannelse og personlig udvikling, uden en eller anden form for målsætning om nogle faglige mål. Men det går ikke så godt for folkehøjskolerne i øjeblikket,

og det er baggrunden for, at regeringen nedsatte Højskoleudvalget.

Hvis man ser på høringssvarene fra folkehøjskolerne organisationer, forklarer de med en række eksempler, at det ikke kun er et spørgsmål om stemningen ude i verden, men at der faktisk også er en række konkrete ting, der er skyld i nedgangen i elevtallet. Alligevel er det kun mindre bidder af anbefalingerne fra Højskoleudvalget, lovforslaget lægger op til at gennemføre, og det giver måske i virkeligheden anledning til at stille spørgsmålet: Jamen hvad er det egentlig, regeringen ønsker med højskolerne? Hvorfor er det SF og den øvrige opposition, der skal stå her og kæmpe for at få gennemført forslag fra ministerens eget Højskoleudvalg? Det virker meget pudsigt, synes jeg.

Handler det i virkeligheden i bund og grund om, at regeringens politik om at haste unge igennem uddannelserne vejer væsentlig tungere end højskolerne ve og vel? Det kan jeg godt frygte. Jeg håber ikke, jeg har ret, men jeg må alligevel sige, at anbefalingen af at beskære SU'en efter 2 år peger i en uheldig retning og giver grund til at spørge, om regeringen overhovedet ønsker den almendannelse og de andre ting, som gives på folkehøjskolerne.

Kl. 21.25

Konkret kan vi fra SF's side sige om de ting, der ligger i lovforslaget, at det er fint nok med det ændrede hovedsigte og fint nok, at der bliver mulighed for at udbyde nogle kompetencegivende kurser. Det er blot vigtigt at understrege, at det kompetencegivende ikke ligesom må blive redningsplanken, som hele folkehøjskolen kaster sig over. Der skal stadig væk være plads til netop det personligt udviklende og det ikke-kompetencegivende, og folkehøjskolerne skal stadig have mulighed for at overleve med den type undervisning.

Men hvad er det helt konkret, der mangler? Hvad er det for ting, der kan gøres bedre? Jeg synes, vejledning er et af de områder, hvor højskolerne virkelig kunne have kompetence og virkelig kunne have noget at byde på. Nu tænker jeg ikke specielt på de svagere grupper unge, men på de rigtig mange ganske almindelige unge, som oplever millionvis af tilbud rundt omkring i den lidt kaotiske verden, vi lever i. På højskolerne kan man komme tæt ind på huden af de unge, som lever og bor der, og det skulle give alle muligheder for, at de kan få en ordentlig afklaring af deres kompetencer og en ordentlig vejledning om deres videre uddannelse.

Det, der har været nævnt om integration, er bestemt også noget, som folkehøjskolerne skal tage op, og det, vi kommer til senere i dag om international udveksling, holdninger og ideer, er også ting, som højskolerne efter SF's opfattelse bør arbejde videre med i fremtiden.

De ting, der er nævnt i forslaget, løser bestemt ikke den krise, højskolerne er i. Men forslaget kunne også være værre, og fra SF's side vil vi arbejde for, at det kun bliver fase 1, og at der kommer en fase 2 med mere kød på, som reelt kan løse nogle af problemerne, reelt kan give højskolerne de folkelige oplysningsmuligheder som en god ballast for at leve videre og kunne give unge danskere noget helt specielt, så de bliver stærke mennesker, som kan klare sig i den globale udfordring, vi også står over for.

Jørgen Arbo-Bæhr (EL):

Da vores ordfører ikke er blevet rask siden det forrige punkt på dagsordenen, skal jeg oplæse følgende:

Enhedslisten er bekymret over den nytte-tænkning, der gennemsyrrer uddannelsespolitikken under denne regering. Al menneskelig dannelse og alt socialt samvær skal øjensynligt nyttemaksimeres eller afvikles, og i dette tilfælde er det højskolerne, der, som det hedder, skal moderniseres ved at kunne udbyde kompetencegivende uddannelser.

Som folkehøjskoleforeningen gør opmærksom på i sit hørings svar, hænger folkehøjskolerens krise sammen med, at de unge i dag udsættes for et enormt pres for at komme hurtigt igen uddannelsessystemet og komme hurtigt ud på arbejdsmarkedet uden for mange svinkeærinder. Det går imidlertid ud over de grundlæggende dannelseselementer, som tager tid og kræver refleksion. Når regeringen svinger pilsken over de unge – og det lægger den op til at gøre i endnu højere grad med sit såkaldte velfærdsudspil – går det bl.a. ud over højskolerne, og for at overleve er højskolerne nødt til at gå ind på til en vis grad at blive en del af det etablerede uddannelsessystem ved at udbyde kompetencegivende uddannelsesforløb.

Vi synes, det er en tanke værd, om uddannelsesforløb, dannelse og møder mellem mennesker kun har værdi, når det kan måles og vejes. I dag er der i høj grad brug for, at mennesker kan mødes og udveksle synspunkter, tænke kritisk og få større forståelse for hinanden, og derfor skulle der laves en mere visionær plan for at bevare og styrke højskolerne. Vi ærgrer os derfor

over, at der ikke har kunnet findes flertal for de forslag, som folkehøjskoleforeningen har stillet, bl.a. om en elevstøtteordning. Den høje brugerbetaling på højskolerne forhindrer i dag mange i at tage et højskoleforløb, som de kunne have været glæde af, fordi de lange højskoleforløb modner mennesker.

Når det gælder de etablerede uddannelsesforløb, har det vist sig, at højskoleophold mindsker antallet af studieskift og frafaldsprocenten, men mindst lige så vigtigt er det, at folk får mulighed for at mødes med andre i nye rammer, tænke nye tanker sammen med andre og få nye perspektiver for sig selv og samfundet. Enhedslisten havde derfor hellere set et mere visionært udspil på højskoleområdet frem for at tilnærme vores unikke højskoler til det ordinære uddannelsessystem.

Kl. 21.30

Tredje næstformand (Helge Adam Møller):

Tak til ordføreren. Så er det undervisningsministeren.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

»Se ud! stryg duggen af sjælens rudel!« Det skrev Jakob Knudsen i indledningen til sin meget kendte højskolesang, som bruges så ofte ved højskoleindvielser.

Jeg er overbevist om, at højskolerne vil klare sig i fremtiden. Det siger jeg, fordi der er brug for skoler med indhold, åndsliv og fællesskab og med frihed til at gå nye veje og tiltrække nye befolkningsgrupper.

Danskerne har brug for dem. Det kan man se af, at tusinder af unge betaler af deres opsparede midler for at komme på skolerne uden nogen konkret belønning i form af kompetencer.

Samfundet har brug for dem. I en tid, hvor samfundet atomiseres, er der brug for højskolerens rum for fælles oplevelse, indsigt og identitetsskabelse.

Og det er jo muligt at fylde højskolerne. Det kan man se af, at nogle af skolerne faktisk gør det så fremragende, at deres elever anbefaler skolen til andre, så de uden nogen som helst reklame fortsætter med fulde huse. Hvis nogle højskolefolk efterlyser regeringens anerkendelse, har de den herved.

Vi vil også gerne anerkende højskolerne mere formelt. Jeg har, som det er nævnt, skrevet til vejlederne, at de skal huske højskolerne, når unge kan passe et højskoleophold ind i deres planer. Og med det lovforslag, som vi drøfter,

kan den enkelte skole nu lade eleverne skyde genvej til en uddannelse ved at satse på enkelte prøveforberedende fag.

Er det noget nyt? Både ja og nej. I gamle dage havde mange højskoleelever landbrugslære, det var karlene, som det hed dengang, og pigerne lærte praktiske ting som syning og hygiejne m.v. Det sidste havde karlene åbenbart ikke brug for. Der var remtræk til virkeligheden, og i dag har de unge også brug for remtræk til virkeligheden. Og virkeligheden for de unge er jo altså, at de ikke skal ud og dyrke jorden, undtagen nogle ganske få; de skal videre med et uddannelsesforløb.

Den nye mulighed for, at man i nogle timer kan forberede sig til en prøve, som kan give adgang til en uddannelse, ændrer overhovedet ikke højskolernes mulighed for at udvikle sig i troskab mod deres historiske rødder. Deres kerne vil fortsat være indhold, åndsliv og fællesskab. Det er det, der vil få deres elever til at anbefale skolen til andre. Det er ikke den prøveforberedende undervisning, for den kan man jo få så mange andre steder.

Jeg husker den enlige mor, som havde tjent til sit Askovophold ved at være kassedame i Kvickly. Jeg var ung lærer der. Hun skulle efter højskoleopholdet på enkeltfagskursus, så hun kunne få et fag eller to, som hun manglede for at kunne komme ind på børnepædagoguddannelsen. Det kunne vi da godt på højskolen have hjulpet hende med.

Hun var i øvrigt en fremragende elev, og det ville hun også have været, hvis hun havde haft mulighed for at tage det fag eller de fag, som hun manglede. Og hvis det havde været muligt, så ville der være kommet flere af hendes slags. Hendes slags kommer der nemlig for få af på højskolerne i dag. Hun tilhører netop den gruppe, vi gerne vil have flere af på skolerne. Giv dem en chance for at slå to fluer med et smæk! Det punkt er det vigtigste i forslaget.

Kl. 21.35

Højskoleudvalget havde fem forslag, som krævede lovgivning, hvis de skulle gennemføres. De tre er med i lovforslaget. Et fjerde vil blive drøftet til efteråret i forbindelse med overvejelserne omkring ungdomsuddannelser til handicappede. Der er en mulighed for, at også nogle af fru Bente Dahls tanker kan realiseres. Vi vil i hvert fald drøfte det.

Det femte er det, som ikke er kommet med, og det var det, der blev aflyst allerede ved ned-

sættelsen af udvalget, ganske enkelt fordi tilskuddet pr. elev på højskolerne i forvejen ligger tårnhøjt i forhold til alle andre uddannelser, både i Danmark og i verden. Vilklårene er, som de er, og som de har været i lang tid, og de er meget gode. Vi kan godt tale videre om nogle af de punkter, som ikke kræver lovgivning, jævnfør det med vejledningen, som vi fik talt om, og hvor der er handlet.

Men jeg advarer imod, at man ude i højskoleverdenen igen sætter sig hen og venter på det. Der er ventet alt for meget. Den stolte højskoletradition gik jo netop ud på, at man ikke satte sig hen og ventede på, at staten skulle løse problemerne. Traditionen er tværtimod, at man afviser alt, hvad der kommer fra staten, undtagen penge.

Med fri etableringsret vil der altid blive oprettet nye højskoler. Der har vel været mere end 300 i alt. Min morfar overlevede 2 år som forstander for en højskole i Nordjylland – jeg tror, det var i Kvissel – så gik den ned, og så vendte han tilbage til sin teologi i et præstekald. Det var han også noget bedre til. Sådan er det gået med utallige skoler: Når der er fri etableringsret, så vil der også hele tiden være nogle, som lukker. Hvis man har det første, så får man også det sidste.

Med faldende ungdomsårgange og masser af uddannelser og job er konkurrencen om eleverne blevet hård i disse år. Men det er der altså ikke noget nyt i. Det var ganske det samme, da min egen fars højskole eller mine forældres højskole var ved at gå ned, da jeg var stor dreng. Dengang var der 60 højskoler, i dag er der 79.

Derfor er mit budskab til den danske højskoleverden: I er anerkendt af jeres elever. I er også anerkendt af denne regering og dette Folketing. Stands nu klynkeriet. Fortæl, hvad I kan, i stedet for at gøre dårlig reklame ved at stille det op, som om man ikke kan drive god højskole for 100.000 kr. i undervisningsudgifter pr. elev plus 25.000-30.000 kr. ekstra pr. elev til alt det andet.

Det kan jo lade sig gøre. Der er også i fremtiden masser af unge og ældre, som vil have indhold, åndsliv og fællesskab, og som vil anbefale et godt højskoleophold til andre. Eller som Jakob Knudsen slutter den samme sang med: »Så hæv dig, skole, og frygt kun ej; forældet aldrig blev livets tale«.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Helge Adam Møller): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, be-
tragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 93:

Forslag til folketingsbeslutning om folkehøj- skoleformen i europæisk kontekst.

Af Bente Dahl (RV) m.fl.
(Fremsat 21/3 2006).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder): Regeringen er helt enig i behovet for at styrke kommunikationen mellem EU-borgerne og kan også godt se, at folkehøjskolerne kan spille en rolle, sådan som de jo allerede gør i den henseende. Men over for dette forslag har regeringen især tre forbehold:

Den foreslåede kursusvirksomhed udvikler jo ikke højskoleformen, men er alene en ny form for offentlig informationsvirksomhed. Forslaget risikerer at virke mod sin hensigt, da det vil være en konkurrent til de egentlige højskoler.

Kl. 21.40

De gældende muligheder for at udvikle højskolekurser med internationalt perspektiv er efter min mening så gode, at der ikke er behov for at opfinde nye, for højskolerne kan jo få fuldt tilskud for op mod halvdelen af eleverne, eller rettere sagt: Op mod halvdelen af eleverne må komme fra udlandet, og skolerne får alligevel fuldt tilskud til dem.

Samlet set finder regeringen ikke, at der er behov for at støtte oprettelsen af statslig højskole-lignende virksomhed, som vil give de eksisterende højskoler ulige konkurrence.

Der er tale om en kursusvirksomhed, som på en række væsentlige punkter afviger fra højskoleformen. Højskolen er jo en fri skoleform, højskolerne skal opfylde visse tilskuds-betingelser,

men har friheden til at udvikle sig efter deres egne værdier og mål. Derfor bestemmer man selv, hvad der skal undervises i, og denne frihed er en betingelse for folkeskolens særkende. Uden frihed, ingen folkehøjskole.

Med forslaget er der tale om en statslig skoleform, som ikke selv bestemmer sine værdier eller mål, og hvor der på forhånd er snævre rammer for de emner, der kan undervises i. Højskoler oprettes, som jeg lige har nævnt, på privat initiativ, der er fri etableringsret. Med forslaget er der tale om en offentlig virksomhed, som staten sætter i gang. Det er højskolefremmed.

Folkehøjskolen har hjemme i sit eget hus og kan derfor indrette sig, så det passer den enkelte skole og ud fra de emner og værdier, skolen finder væsentlige.

Forslaget etablerer en kursusvirksomhed, som lejer sig ind på eksisterende højskoler, og den form for virksomhed findes der i øvrigt meget af i forvejen, uden at det er staten, der arrangerer det.

Man kan også indvende, at det er nogle luk-suskurser, der foreslås. Så vidt vi kan se, er udgiften ca. 200.000 kr. pr. årselev. Det er dobbelt så meget som den nøgne undervisningsudgift til højskolerne. Disse kurser vil derfor have langt flere penge til rådighed, som så kan bruges til markedsføring, til ansættelse af kendte undervisere osv., og det vil være konkurrenceforvidende. Og i øvrigt vil der være høje skolepenge for deltagerne. Så vidt vi kan se, vil et 12-ugers-kursus koste 30.000 kr. Det plejer jo ellers at være 12.000 kr. eller deromkring på en folkehøjskole.

Jeg tror ikke, højskolerne vil få meget glæde af forslaget. De kan på skift få lov at drive hotelvirksomhed for kurserne, men er det egentlig så sjovt?

Og så vil jeg minde forslagsstillerne om, at den danske folkehøjskole jo har fuld frihed til at udvikle internationale kurser, sådan som Den Internationale Højskole i Helsingør gør. Den har dispensation til at afholde kurser, sågar uden at halvdelen af eleverne behøver at være danske statsborgere. De gældende regler giver mulighed for at udvikle kurser med internationalt perspektiv. Udenlandske elever udløser samme statstilskud som danske elever, op til 50 pct. af elevbestanden på en skole.

Selvfølgelig er det en begrænsning, at kurserne efter de gældende regler skal gennemføres med et flertal af danske elever, bortset altså fra Den Internationale Højskole. Men er det så urimeligt? Vi skulle jo gerne have højskolerne til at